

Bouwstenen voor het thema
water voor de Omgevingsvisie
van de
Provincie Groningen

Februari 2024

Colofon

Bouwstenen voor het thema water voor de Omgevingsvisie

Eerder vastgesteld in GS als:

Regionaal Waterprogramma Deel B

Versie 2, februari 2024

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	3
1. Inleiding: het Programma Water in twee stappen	4
2. Groningse wateropgaven en ontwikkelingen	5
2.1 Wateropgaven en -ontwikkelingen in de provincie Groningen	5
2.2 We kunnen het niet alleen.....	8
3. Op weg naar Programma Water versie 2	10
Bijlage: tabel met lopende initiatieven en acties.....	12

1. Inleiding: het Programma Water in twee stappen

Voor u ligt het document 'Bouwstenen voor het thema water voor de Omgevingsvisie'. Dit document is in december 2023 door Gedeputeerde Staten van Groningen vastgesteld onder de naam 'deel B van het Regionaal Waterprogramma Groningen'. In deze versie is de naamgeving en de planning (hoofdstuk 3) aangepast.

In dit document schetsen we de opgaven en ontwikkelingen op watergebied en hoe we daar de komende jaren mee om denken te gaan. De strategische keuzes met betrekking tot deze opgaven en ontwikkelingen worden door Provinciale Staten vastgelegd in de nieuwe Omgevingsvisie. De uitwerking ervan naar maatregelen gebeurt in ons volgende Programma Water (Regionaal Waterprogramma conform de Omgevingswet).

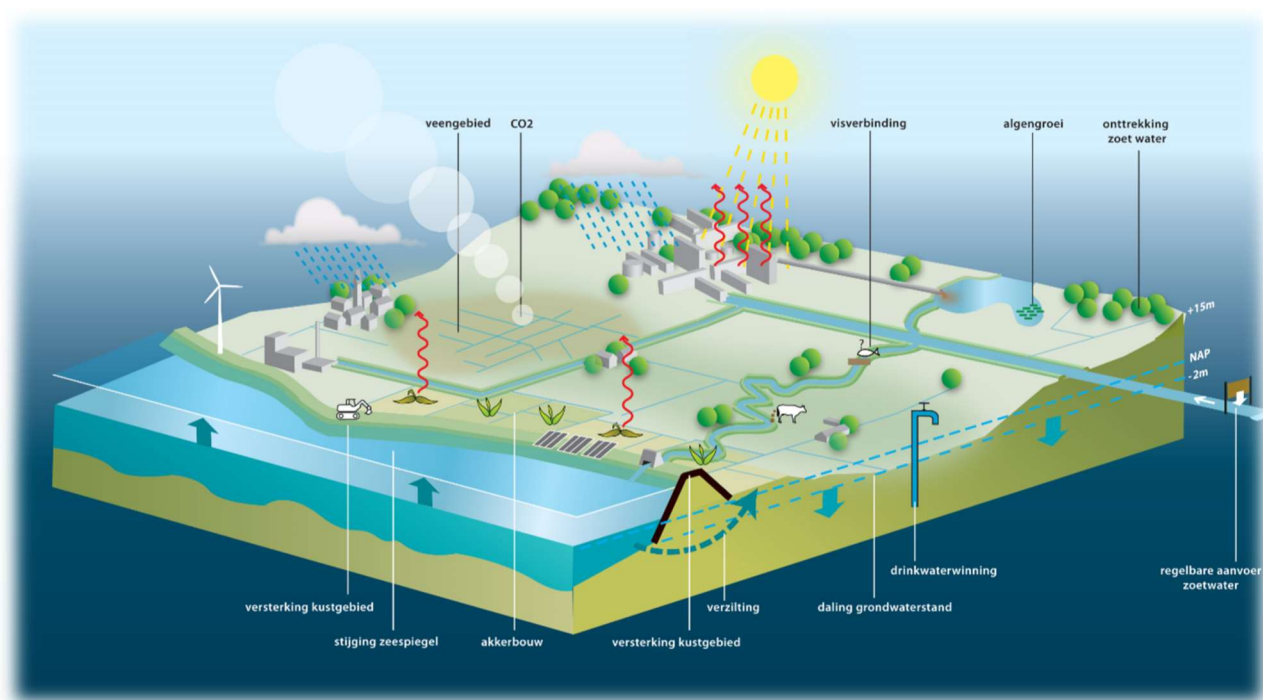
In december 2023 hebben GS ook een Deel A van het RWP vastgesteld. Dat document heet voortaan 'Programma Water 2024, *Regionaal waterprogramma Provincie Groningen*'. Het Programma Water 2024 geeft invulling aan de onderdelen van een regionaal waterprogramma die verplicht zijn onder de Omgevingswet. Het gaat dan met name om de Europese richtlijnen die worden geïmplementeerd. In het Programma Water 2024 staat geen nieuw beleid, hier staat alleen samengevoegd welk beleid er al is op het gebied van de verplichte onderdelen van een regionaal waterprogramma.

Met dit Bouwstenendocument wordt de start gemarkeerd voor de ontwikkeling van de volgende versie van het Programma Water, tegelijk met de ontwikkeling van de Omgevingsvisie en de waterkeuzes die daarin gemaakt worden. Daarmee start tevens de participatie voor de volgende versie van het Programma Water. Hoe we dat proces voor ons zien is beschreven in hoofdstuk 3. Zowel de waterpartners als Provinciale Staten als andere belanghebbenden kunnen naar aanleiding van het Bouwstenendocument aandachtspunten meegeven voor de ontwikkeling van de volgende versie van het Programma Water en voor de strategische waterkeuzes in de Omgevingsvisie.

In dit Bouwstenendocument staan niet-verplichte onderdelen van het Programma Water die momenteel al beleid en/of in uitvoering zijn, maar ook nieuwe zaken die de komende tijd onze aandacht gaan vragen en waarvoor nog beleid ontwikkeld moet worden. We schetsen de opgaven en lopende ontwikkelingen op watergebied in hoofdstuk 2. In de bijlage worden ook concrete(re) acties kort beschreven. Deze acties zijn deels al in gang gezet, deels zijn ze nieuw. De status van de acties is ook weergegeven in de tabel in de bijlage.

2. Groningse wateropgaven en ontwikkelingen

Het thema water speelt een belangrijke rol binnen het provinciale beleid. De provincie zet zich ervoor in dat iedereen veilig en gezond kan leven en werken in de provincie Groningen. Dat doen we samen met waterschappen, het drinkwaterbedrijf, gemeenten, het Rijk en vele andere partners. Daarnaast houden we toezicht op de uitvoering en voortgang van het regionale waterbeleid van de waterschappen. De provinciale wateropgaven worden voor een groot deel bepaald door Europees beleid (bijvoorbeeld de Kaderrichtlijn Water) en nationaal beleid (bijvoorbeeld de Deltaprogramma's). In dit Bouwstenendocument schetsen we welke ontwikkelingen er zijn op watergebied en hoe die ons waterbeheer de komende jaren gaan beïnvloeden.



Figuur 1. Het Groningse watersysteem met thema's en opgaven

2.1 Wateropgaven en -ontwikkelingen in de provincie Groningen

Het waterveld is volop in beweging. Klimaatverandering laat zich steeds sterker voelen en heeft grote consequenties voor hoe wij met soms te veel, dan weer te weinig water omgaan. Nationaal zijn nieuwe beleidslijnen uitgezet zoals Water en bodem sturend en het Nationaal programma landelijk gebied. Ook Europees zijn er diverse ontwikkelingen, zoals de ontwikkeling van de EU Bodemrichtlijn en de aanpassing van de Richtlijnen Stedelijk Afvalwater en Prioritaire Stoffen. Daarnaast worden we ons steeds meer bewust van de risico's van al die duizenden stoffen die we als mensheid produceren en in het milieu brengen en waarvoor nog geen (water)normen zijn vastgesteld.

Hoe wij als provincie met al deze nieuwe en te verwachten ontwikkelingen omgaan wordt op hoofdlijnen vastgesteld in de nieuwe Omgevingsvisie. De uitwerking daarvan op het gebied van water vindt vervolgens plaats in het nieuwe Programma Water.

Klimaatadaptatie en het principe Water en Bodem Sturend

De afgelopen eeuwen heeft de mens met technische ingrepen het water- en bodemsysteem naar de hand gezet. Maar de zeespiegel stijgt, het land daalt en het weer wordt steeds extremer. Mede door deze effecten van klimaatverandering lopen we tegen economische en technische grenzen aan bij de (her)inrichting van onze provincie. We moeten ons aanpassen aan de klimaatverandering: dit noemen we klimaatadaptatie. De klimaatverandering is een feit en de effecten zullen de komende tijd alleen maar groter worden, ook als het door wereldwijde maatregelen lukt om de gemiddelde temperatuurstijging te beperken tot 1,5°C in het jaar 2050. Dit is een grote wateropgave voor de provincie Groningen! Belangrijk hierbij is dat Groningen een kustprovincie is en dat we ons dus moeten voorbereiden op de zeespiegelstijging, vanuit zowel veiligheid als verzilting. Er lopen al verschillende initiatieven om de veiligheid te vergroten, zie de bijlage.

Het Rijk heeft in de Nationale OmgevingsVisie (NOVI) en de Rijksbrief 'Water en Bodem Sturend' van 25 november 2022 aangegeven water en bodem sturend te laten zijn voor een gezond milieu en een klimaatbestendige inrichting van Nederland. Ook de provincie Groningen heeft het principe 'water en bodem sturend' omarmd in de Omgevingsvisie (2022), het Koersdocument voor de nieuwe Omgevingsvisie (2022) en het 'Stand-van zaken' document Transitie Landelijk Gebied Groningen (juni 2023). Voor de lange termijn zijn daarbij de volgende uitgangspunten van belang:

- veiligheid tegen overstroming;
- borging van de waterkwaliteit;
- blijvende beschikbaarheid van voldoende zoet water;
- het tegengaan van veenoxidatie en bodemdaling
- het tegengaan van verzilting; en
- herstel van een robuust grondwatersysteem.

Een randvoorwaarde daarbij is het voorkomen van afwenteling van problemen op andere gebieden of functies, op komende generaties en van privaat naar publiek. Dit kan ook betekenen dat soms wateroverlast, droogte en/of verzilting geaccepteerd moeten worden en dat de gebruikers van een gebied zich hieraan moeten aanpassen.

We werken het waterbeheer klimaatadaptief uit en leveren input aan andere werkvelden om dit ook te doen. De hoofddoelstelling van het klimaatadaptatiebeleid in Nederland luidt: Nederland moet in 2050 Klimaatbestendig en Waterrobuust zijn ingericht. Voorbeelden hiervan zijn opgenomen in de tabel in de bijlage. Klimaatadaptatie en water en bodem sturend zijn daarmee belangrijke ingrediënten voor de nieuwe Omgevingsvisie, de uitwerking van de NOVEX (Nationale Omgevingsvisie Extra) en de gebiedsplannen voor het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Ook binnen de beleidsuitwerking en formulering van activiteiten in het nieuwe Regionaal Waterprogramma komen deze thema's terug. Daarbij beseffen we dat naast het klimaat zelf ook de klimaatscenario's aan verandering onderhevig zijn. Om met het beleid in te kunnen spelen op nieuwe klimaatscenario's is het noodzakelijk het beleid telkens daaraan te toetsen. Nieuwe klimaatscenario's hebben effect op vrijwel het gehele waterbeleid. Voor het komende Programma Water gaan we uit van de klimaatscenario's die in oktober 2023 zijn gepubliceerd.

Waterkwaliteit

De kwaliteit van het Groningse grond- en oppervlaktewater is nog niet op orde en door nieuwe inzichten in de schadelijkheid van (nieuwe) stoffen, wordt de opgave alleen maar groter. Hierbij kan de waterkwaliteit niet los gezien worden van de kwaliteit van de bodem (en het gebruik ervan) en van emissies naar lucht en water die nog steeds plaatsvinden. Bodem, grondwater en

oppervlaktewater vormen één samenhangend systeem en zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Met name de bodem is een traag reagerend systeem. Verontreinigingen van de bodem en grondwater hebben langdurige effecten en kunnen tot hoge kosten leiden wanneer de kwaliteit ervan niet geschikt is voor het (beoogde) gebruik van een locatie, bijvoorbeeld drinkwaterwinning.

Vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn wij verantwoordelijk voor het halen van de doelen voor (grond)waterkwantiteit en – kwaliteit. Binnen de KRW is een lijst stoffen vastgesteld waarvoor kwaliteitsdoelen gehaald moeten worden. De provincie heeft haar ambities met betrekking tot andere stoffen vastgelegd in de (huidige) Omgevingsvisie en in de Strategische Milieuagenda 2021-2040. Wij streven ernaar dat ontwikkelingen in de provincie bijdragen aan een goede bodem- en waterkwaliteit. Daarmee zorgen ze ook voor een gezonde en veilige leefomgeving. In de Strategische Milieuagenda 2021-2040 is vastgelegd dat er ook aandacht is voor andere stoffen dan de stoffen waarvoor reeds normen zijn opgenomen in de KRW, zoals (dier)geneesmiddelen, microplastics en Zeer Zorgwekkende Stoffen (ZZS) zoals PFAS. In de Omgevingsvisie is vastgelegd dat wij bij vergunningverlening aan bedrijven die met ZZS werken een stap verder gaan de wettelijke eisen om de uitstoot en blootstelling aan deze stoffen te verminderen en te voorkomen. Hierbij is ook aandacht voor stoffen die nog niet als ZZS zijn geclassificeerd, maar mogelijk wel voldoen aan de ZZS-criteria. We monitoren de emissie en aanwezigheid in de verschillende milieucompartimenten, waaronder grondwater, en blootstelling aan stoffen.

Beschikbaarheid drinkwater en zoetwater

De zoetwatervoorziening staat onder druk, met name door de klimaatverandering, bevolkingsgroei en economische ontwikkeling. Het wordt steeds lastiger om op elk moment overal voldoende zoetwater beschikbaar te hebben. Als provincie hebben we de ambitie om de zoetwatervoorziening op orde te houden. Hiertoe werken we aan een waterrobuuste en klimaatbestendige inrichting van de provincie. In relatie tot de zoetwatervoorziening zijn twee oplossingsrichtingen daarbij van belang: het verkleinen van de watervraag en het vergroten van de waterbeschikbaarheid. Water beter vasthouden is daarvan een belangrijk onderdeel. Het verkleinen van de watervraag geldt zowel voor huishoudens ('zuinig met water', 'regenwater gebruiken') als de landbouw (zo min mogelijk afhankelijk van beregening/aanvoer van gebiedsvreemd water) als de industrie (o.a. circulair gebruik van proceswater, koelwater etc.).

Samen met de andere belanghebbenden werken we aan de waterverdeling rond het IJsselmeergebied. Dit doen we vanuit de basis die is gelegd in het Nationale Deltaprogramma. In geval van ernstige droogte treedt de gezamenlijk overeengekomen verdringingsreeks in werking, die bepaalt hoe we het schaarse water verdelen. We beoordelen of grondwater kan worden onttrokken voor toepassingen door industriële bedrijven en het drinkwaterbedrijf. Omdat het grootste deel van ons drinkwater wordt gewonnen uit grondwater, houden we het grondwater zo schoon mogelijk en werken we aan voldoende voorraden.

In dit kader is ook de verzilting langs de kustgebieden van belang. In Groningen speelt dit op verschillende fronten. Ten eerste hebben we te maken met van oudsher zout grondwater in die delen van de provincie waar vroeger (regelmatig) zee was. Bovenop het zoute grondwater is een zoetwaterbel aanwezig door regenwater en het doorspoelen van watergangen met zoet water. In droge zomers kan het zoute grondwater omhoog komen. Ten tweede hebben we te maken met zoutindringing tijdens het schutten van schepen bij de zeesluizen in Groningen (met name Delfzijl). Dit vergt nu al veel zoetwater (1 m³/s). Ten gevolge van zeespiegelstijging zal dit alleen maar toenemen. Om dit zoetwaterverlies te verminderen zijn grote technische maatregelen aan de sluis of

het watersysteem als geheel noodzakelijk. Tot slot zal als gevolg van de zeespiegelstijging de zoute kwel vanuit de zee naar het land toenemen. Al deze factoren vragen maatregelen in het waterbeheer en van de landbouw en industrie om de zelfvoorzienendheid en hergebruik te vergroten, o.a. door het verbeteren van de bodemstructuur en hergebruik van proceswater.

2.2 We kunnen het niet alleen

De wateropgaven zijn groot, en worden alleen maar groter. Als provincie kunnen we die niet alleen oppakken. Samen met andere overheden en disciplines werken we aan integraal beleid en uitvoering. De ruimtelijke ordening, zowel provinciaal als gemeentelijk, moet rekening houden met de wateropgaven. Veel beleidsterreinen hebben een link met water. Schoon water is nodig voor een gezonde natuur en samenleving. Veel functies, zowel natuur als sociaal als economisch zijn afhankelijk van voldoende (maar ook weer niet te veel) water. Momenteel zijn er integrale programma's in ontwikkeling, zoals het Nationaal Programma Landelijk Gebied (in Groningen afgekort tot TLG, Transitie Landelijk Gebied) en de provinciale uitwerking van de NOVEX. Dit zijn goede kansen om ook het waterbeheer voor de toekomst goed te regelen.

Een voorbeeld waar diverse werelden samenkomen is klimaatmitigatie in de veengebieden. Door lage grondwaterstanden, vaak zo in stand gehouden voor de huidige (landbouw)functie, oxideert het veen. Dit leidt tot uitstoot van CO₂ en ook tot bodemdaling. Door de waterstanden te verhogen, blijft het veen behouden. Dit is enerzijds gunstig voor het waterbeheer (peilen hoeven niet steeds naar beneden bijgesteld te worden vanwege de bodemdaling), anderzijds roept dit het vraagstuk op: is er in droge zomers genoeg water beschikbaar om al het veen nat te houden? Daar komen ook nog andere vraagstukken bij, zoals: welk (landbouwkundig) gebruik is nog mogelijk in deze vernatte gebieden? Deze puzzel leggen we zowel provinciaal als landelijk in het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

Nieuwe en potentieel schadelijke stoffen verplaatsen zich door ketens (productie, gebruik, afval, milieu) en kunnen overal hun effecten hebben. We hebben dus eigenlijk geen beleid nodig voor waterkwaliteit, maar voor stoffen. Een mooi voorbeeld hiervan is het Noordelijk Netwerk Medicijnresten uit Water, waarbij partners uit zorg, wetenschap, watertechnologie en beleid samenwerken aan het terugdringen van medicijnresten in het water. Uiteraard geldt dit ook voor andere stoffen, ook de stoffen die nu al een belemmering vormen voor het bereiken van de KRW-doelen. Ieder kan op zijn eigen plek in de keten bijdragen aan minder watervervuiling. Een voorbeeld hiervan is het Deltaprogramma Agrarisch Waterbeheer (DAW), waarbij boeren ervaring opdoen met maatregelen voor onder andere schoner water.

En natuurlijk houdt water zich niet aan grenzen. Water dat in Drenthe extra wordt vastgehouden, stroomt uiteindelijk via beken of grondwater richting Groningen en Fryslân. Als wij onze kwelgebieden natter houden, stroomt het grondwater in Drenthe minder snel weg. Verontreinigingen die stroomopwaarts in het water terecht komen, kunnen verder stroomafwaarts (al dan niet over een grens) voor problemen zorgen. In veel provincies wordt in (droge) zomers gebruik gemaakt van IJsselmeerwater voor diverse doelen. Het water dat gebruikt wordt voor het ene doel, of in de ene provincie, is niet beschikbaar voor andere doelen/provincies. Dit betekent dat we enerzijds goede afspraken moeten maken over de verdeling, anderzijds onze regionale watersystemen zo moeten inrichten dat we minder afhankelijk worden van aanvoer van IJsselmeerwater. We moeten dus niet alleen binnen Groningen samenwerken, maar ook met buurprovincies en -waterschappen en met het Rijk.

Waterveiligheid is ook een grote opgave waarin we met alle betrokkenen moeten samenwerken. Meerlaagse veiligheid is het uitgangspunt voor het waterveiligheidsbeleid. Mocht er ondanks de bescherming door waterkeringen toch een doorbraak van een waterkering optreden, dan willen we daarop voorbereid zijn. De negatieve gevolgen van een dijkdoorbraak zullen zoveel mogelijk beperkt moeten worden. Hierbij wordt rekening gehouden met vitale en kwetsbare functies. Bij een waterrobuuste inrichting gaat het niet alleen om de locatiekeuze, maar ook om de voorwaarden die aan de vestiging in overstroombaar gebied gesteld moeten worden. Bijvoorbeeld waterrobuust bouwen. In stedelijk gebied vragen (zomerse) stortbuien met hoge neerslagintensiteit in toenemende mate aandacht. Niet alle problemen zijn via aanpassingen van het rioolstelsel op te lossen.

En dan is er nog het vraagstuk van de invasieve exoten en andere planten of dieren die invloed hebben op de waterveiligheid, (ecologische) waterkwaliteit en doorvaarbaarheid van vaarwegen. Voor de invasieve exoten wordt vanuit het natuurbeleid een apart programma opgesteld, dit komt niet in Programma Water. Uiteraard is afstemming hier wel nodig.

3. Op weg naar Programma Water versie 2

In dit Bouwstenendocument schetsen de we opgaven en ontwikkelingen die een plek krijgen in de volgende versie van het Programma Water. Omdat duidelijk is dat water vervlochten is met vele beleidsvelden en er vele actoren bij betrokken zijn, willen we dat Programma Water vooral ook samen met al onze partners opstellen. Aan de andere kant beseffen we dat op het gebied van participatie al veel van alle betrokkenen gevraagd wordt.

We willen de participatie daarom zoveel mogelijk combineren met andere trajecten, zoals de ontwikkeling van de nieuwe Omgevingsvisie en de Transitie van het Landelijk Gebied. Immers, de inhoud moet ook afgestemd zijn tussen die trajecten. Ook is het van belang om de samenhang met andere programma's te borgen. Denk bijvoorbeeld aan de samenhang met Natura2000 doelen of ruimtelijke ontwikkelingen. En natuurlijk de waterbeheerprogramma's van de waterschappen en de regionale waterprogramma's van onze buurprovincies.

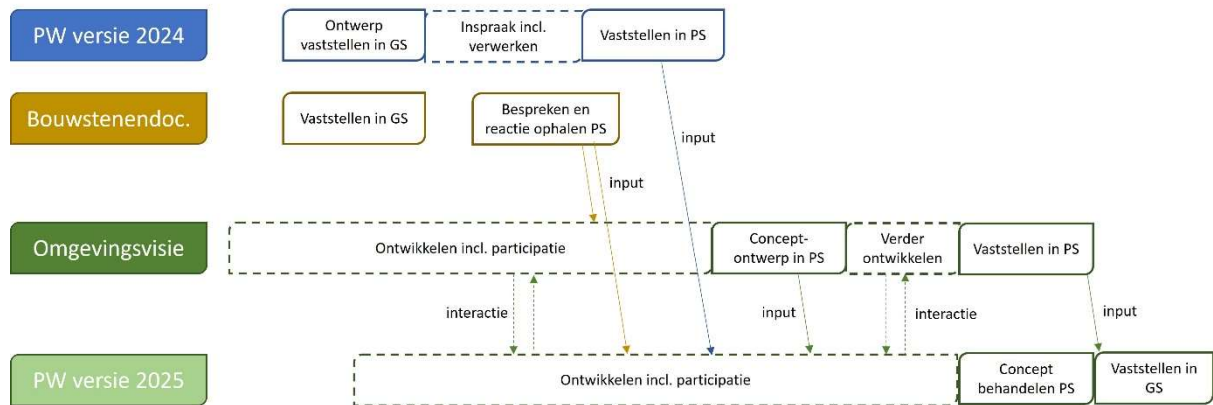
Het is nadrukkelijk de bedoeling de participatie en samenwerking ook voort te zetten na de totstandkoming van het nieuwe Programma Water: we zullen daarom in dat document niet alleen aandacht besteden aan de inhoud, maar ook aan proces en samenwerking. Dit is extra van belang omdat enkele taken en bevoegdheden verschuiven met de inwerkingtreding van de Omgevingswet. De gemeenten krijgen een grotere rol en zullen dus zeker ook betrokken worden bij de totstandkoming van en samenwerking binnen het nieuwe Programma Water.

Bij dit alles hebben we als gezamenlijk doel een goed regionaal waterbeheer en het borgen dat bij ruimtelijke ontwikkelingen rekening wordt gehouden met het water- en bodemsysteem ('water en bodem sturend') en met klimaatverandering ('klimaatadaptatie').

De planning is weergegeven in onderstaande figuur. De blauwe balk gaat over het huidige beleidsneutrale Programma Water. Dit programma wordt vastgesteld door Provinciale Staten, omdat dat het formele programma betreft dat nog vastgesteld wordt onder het overgangsrecht (de Waterwet). De oranje balk gaat over het bouwstenendocument. Dit is door GS vastgesteld, Provinciale Staten kunnen naar aanleiding hiervan input geven voor de Omgevingsvisie (welke strategische waterkeuzes moeten daarin komen) en voor de volgende versie van het Programma Water (onderste groene balk), net als alle andere betrokkenen.

Tussen de ontwikkeling van de nieuwe Omgevingsvisie (donkergroene balk) en het nieuwe Programma Water (lichtgroene balk) is veel interactie. Immers, de strategische keuzes die gemaakt worden in de Omgevingsvisie moeten geconcretiseerd worden in het Programma Water. Anderzijds vragen sommige wateropgaven die we signaleren in het Programma Water om strategische keuzes in de Omgevingsvisie. Het volgende Programma Water wordt conform de Omgevingswet vastgesteld door Gedeputeerde Staten, binnen de door PS vastgestelde kaders in de (nieuwe) Omgevingsvisie. Voorafgaand hieraan wordt het concept Programma Water voorgelegd aan PS, zodat zij nog kunnen controleren of hun input en keuzes hierin goed verwerkt zijn.

Okt. '23 Dec. '23 Mrt. '24 Apr. '24 Half '24 2025



Figuur tijdlijn ontwikkeling en vaststelling huidig Programma Water en ontwikkeling nieuw waterbeleid in Omgevingsvisie en volgend Programma Water

Bijlage: tabel met lopende initiatieven en acties.

Bijlage bij Bouwstenen voor het thema water voor de Omgevingsvisie

In onderstaande tabel staan acties die in het Programma Water versie 2 verder uitgewerkt zullen worden. Deze acties zijn allemaal gekoppeld aan één of meer opgaven of ontwikkelingen. Deze opgaven en ontwikkelingen zijn toegelicht in hoofdstuk 2 van dit Bouwstenendocument.

In de tweede kolom staat een verwijzing naar de opgaven die gekoppeld zijn aan de actie. De gebruikte afkortingen zijn toegelicht onder deze tabel.

In de derde kolom wordt de status van de actie toegelicht. Indien beschikbaar staat in de vierde kolom een link naar meer informatie.

In de vierde kolom wordt, indien beschikbaar, verwezen naar aanvullende informatie.

Acties	Opgaven	Status	Website / link naar meer info
Uitvoering van de Regionale Adaptatiestrategie (RAS) en Regionale Uitvoeringsagenda (RUA). Dit gebeurt met behulp van Impulsgelden van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.	Klimaatadaptatie	RAS en RUA = vastgesteld; Uitvoering loopt	https://www.provinciegroningen.nl/actueel/dossiers/energietransitie/klimaatadaptatie/
Samen met de provincies Drenthe en Fryslân en de waterschappen uitvoeren van een bovenregionale Stresstest vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie	Waterveiligheid, wateroverlast; Klimaatadaptatie/WBS	actie voor 2024	https://www.deltaprogramma.nl/themas/ruimtelijke-adaptatie/deltaplan https://klimaatadaptatienederland.nl/actueel/actueel/nieuws/2022/eindadvies-beleidstafel-wateroverlast-en-hoogwater/
Samen met de andere belanghebbenden werken we aan de waterverdeling rond het IJsselmeergebied. Dit doen we vanuit de basis die is gelegd in het Nationale Deltaplan.	Zoetwaterbeschikbaarheid; WBS	loopt	https://www.deltaprogramma.nl/themas/zoetwater/deltaplan
Vorbereiden op de derde fase van het Deltaplan Zoetwater met daarbij gerichte aandacht op de kleigebieden, verzilting en veenoxidatie (2023-2027).	Klimaatadaptatie, WBS; zoetwaterbeschikbaarheid; klimaatmitigatie	Vorbereiding loopt	https://www.deltaprogramma.nl/themas/zoetwater/deltaplan
In landelijk verband onderzoeken wat de consequenties zijn van het voorkomen van veenoxidatie voor de waterbeschikbaarheid.	Klimaatadaptatie, WBS; zoetwaterbeschikbaarheid; klimaatmitigatie	Onderzoek loopt	
Uitvoering Programma Veenweidestrategie en Interreg-project BUFFER+	Klimaatadaptatie, WBS; zoetwaterbeschikbaarheid; klimaatmitigatie	Uitvoering loopt	https://www.provinciegroningen.nl/actueel/nieuws/nieuwsartikel/provincie-stelt-aanpak-vast-voor-toekomst-veenweidegebieden/ https://www.provinciegroningen.nl/projecten/interreg-project-buffer-plus/
Binnen de transitie van het landelijk gebied (NPLG) formuleren we maatregelen voor het beter vasthouden en beschikbaar hebben van zoet water en tegen verzilting.	TLG/NPLG; Klimaatadaptatie, WBS; zoetwaterbeschikbaarheid	Gebiedsprocessen lopen	https://www.provinciegroningen.nl/actueel/dossiers/stikstof/gebiedsproces-transitie-landelijk-gebied/
Ontwikkeling van beleid voor peilveranderingen rondom natuurgebieden (2023-2025).	TLG/NPLG; Klimaatadaptatie, WBS; zoetwaterbeschikbaarheid	Beleidsontwikkeling loopt	
Ontwikkelen van beleid (inclusief handhavingsbeleid) voor grondwateronttrekkingen in de omgeving van grondwaterafhankelijke natuurgebieden inclusief een onttrekkingsplafond rond Natura 2000 gebieden.	TLG/NPLG; Klimaatadaptatie, WBS; zoetwaterbeschikbaarheid	Beleidsontwikkeling loopt	
Met de waterschappen in 2024 zorgdragen voor een overzicht op alle onttrekkingen en (laten) opnemen in het Landelijk Grondwater Register (LGR)/Basisregistratie Ondergrond (BRO).	Klimaatadaptatie, WBS; zoetwaterbeschikbaarheid	Actie voor 2024	
Binnen de transitie van het landelijk gebied (NPLG) bekijken of extra maatregelen nodig zijn voor het verbeteren van de waterkwaliteit. En welke partijen deze maatregelen zouden moeten nemen.	TLG/NPLG; waterkwaliteit/KRW	Gebiedsprocessen lopen	https://www.provinciegroningen.nl/actueel/dossiers/stikstof/gebiedsproces-transitie-landelijk-gebied/
In 2024 wordt een landelijke tussenevaluatie KRW uitgevoerd, gericht op het doelbereik in 2027. Mogelijk worden naar aanleiding hiervan aanvullende maatregelen voor de waterkwaliteit in Groningen geformuleerd. Dit kunnen acties zijn voor provincie, waterschappen, gemeenten, ODG of niet-overheidpartijen.	TLG/NPLG; waterkwaliteit/KRW	Vanaf 2024	https://www.provinciegroningen.nl/actueel/dossiers/water/waterkwaliteit/
Samen met de waterschappen wordt onderzocht welke ecologische doelen aan overige wateren (niet KRW-waterlichamen, waaronder diepe plassen) kunnen worden toegekend en welke wateren daarvoor in aanmerking komen (2022-2024).	waterkwaliteit/KRW	onderzoek loopt	
Opstellen van zwemwaterbeleid vanuit het uitgangspunt dat iedere inwoner van de provincie Groningen op redelijke wijze toegang heeft tot gratis zwemwater (2023-2024).	waterkwaliteit; zwemwaterrichtlijn	beleidsontwikkeling loopt	https://www.provinciegroningen.nl/actueel/dossiers/water/waterkwaliteit/
Naar aanleiding van Brede Grondwaterstudie met waterschappen en landbouwsector beoordelen wat consequenties zijn van te verwachten ontwikkelingen van verzilting en in welke gebieden specifieke maatregelen genomen kunnen worden.	TLG/NPLG; Klimaatadaptatie, WBS; verzilting; zoetwaterbeschikbaarheid	loopt	
In 2023 starten met een vervolgstudie op de brede grondwaterstudie waarbij de focus wordt gelegd op die gebieden waar de verzilting het sterkst lijkt toe te nemen.	TLG/NPLG; Klimaatadaptatie, WBS; verzilting; zoetwaterbeschikbaarheid	nieuw	

Samenwerking met diverse partijen op het gebied van water- en natuurbeheer én landbouw in en rond het Lauwersmeergebied	Klimaatadaptatie, WBS; verzilting; zoetwaterbeschikbaarheid Waterveiligheid; KRW/Natuur	loopt	https://rijkewaddenzee.nl/nieuws/toekomst-lauwerskust/index.htm https://www.provinciegroningen.nl/projecten/rietproef-lauwersmeer/
Uitvoering project Freshem (meting bodemopbouw en voorkomen van zoete en zoute grondwatervoorkomens in de bodem en) (2022-2025).	Verzilting	loopt	https://www.provinciegroningen.nl/actueel/nieuws/nieuwsartikel/bodem-met-helikopters-in-beeld-gebracht/
Overleg met Rijkswaterstaat over het zoutlek bij de sluis in Delfzijl	Verzilting	loopt	
Beleid ontwikkelen voor verziltende gebieden	Verzilting; WBS	nieuw	
De registratie van grondwaterverontreiniging inclusief beoordeling van de saneringsnoodzaak en eventuele monitoring. Met gemeenten en waterschappen afspraken maken over het vastleggen van alle informatie over (beoordeling van) bodem- en grondwaterverontreiniging in NAZCA.	waterkwaliteit/GWR	loopt	
De beoordeling van nieuw te ontdekken bestaande grondwaterverontreinigingen, inclusief het bepalen wie een eventueel benodigde sanering uitvoert. Dit in het kader van onder ander het principe 'Prevent & Limit' uit de Grondwaterrichtlijn en ter bescherming van drinkwaterwinningen.	waterkwaliteit/GWR	beleidsontwikkeling en maken afspraken loopt	https://www.bodemplus.nl/onderwerpen/wet-regelgeving/omgevingswet/grondwaterkwaliteit/kaderrichtlijn-water-0/
Afspraken maken met gemeenten en ODG over wijze van handhaving van de zorgplicht bodem (sanering nieuw ontstane bodemverontreiniging)	waterkwaliteit/GWR	beleidsontwikkeling en maken afspraken loopt	
Vastleggen de functie "drinkwateronttrekking" voor onttrekkingen van voor menselijke consumptie bestemd water en van waaruit dagelijks meer dan 10 m3 water wordt onttrokken, of van waaruit water wordt onttrokken voor meer dan 50 personen. Het gaat hierbij niet om de openbare drinkwatervoorziening, daarvoor is deze functie al aangewezen.	Drinkwater	nieuw	
Evaluatie van de opgave drinkwatervoorziening; zijn huidige wingebieden + ASV's nog steeds voldoende toekomstbestendig op basis van de nieuwste klimaatscenario's .	Drinkwater; Klimaatadaptatie	nieuw	
Bij de volgende update van de gebiedsdossiers van de drinkwaterwinningen besteden we extra aandacht aan PFAS en andere nieuwe stoffen en daarnaast aan het beleid rond bodemverontreiniging: is dit nu goed geregeld zonder de Wbb?	Drinkwater	nieuw	
Wij nemen een besluit tot rolverduidelijking van provincie bij overstroming (2024) en zorgen daarna voor opname in calamiteitenplannen van waterschappen (bij actualisatie). Eventueel gezamenlijke oefening. De rol van en afstemming met de veiligheidsregio dient hierbij uitgewerkt te worden.	Waterveiligheid	nieuw	
Uitwerken en verkennen concept brede kustzone (2022 en verder).	Waterveiligheid; WBS, klimaatadaptatie	loopt	
We continueren de provinciale bijdrage aan het programma Eems-Dollard 2050.	Waterveiligheid	loopt	https://eemsdollard2050.nl/ https://www.provinciegroningen.nl/projecten/dubbele-dijk/
Herzien van de Droge Voetenstudie (uit 2014) in 2024 en 2025 op basis van de nieuwste klimaatscenario's en inzichten in het systeem. We doen dit samen met de waterschappen en de provincie Drenthe. De uitkomsten geven mogelijk aanleiding tot nieuwe watersysteemmaatregelen of een aanpassing van de maatgevende hoogwaterstanden en daarmee de eisen aan de waterkeringen.	Waterveiligheid, wateroverlast; Klimaatadaptatie/WBS	vanaf 2024	
Uitgangspuntennotitie opstellen voor de aankomende toetsing aan de provinciale normering wateroverlast (2024).	wateroverlast; klimaatadaptatie/WBS	actie voor 2024	
Vastleggen van de gebiedsnormen voor regionale wateroverlast na toetsing op basis van de nieuwe klimaatscenario's van het KNMI (2025). We nemen een besluit over de inundatiekansen, niet zoals voorheen gebruikelijk op basis van huidig grondgebruik en functie.	wateroverlast; klimaatadaptatie/WBS	proces loopt; vanaf 2025 gebiedsnormen vastleggen	
Interbestuurlijk programma VLOED: uitvoering ophogen van lage klei- en veengebieden	Waterveiligheid, wateroverlast; Klimaatadaptatie/WBS	loopt	https://www.provinciegroningen.nl/projecten/project-vloed/#:~:text=VLOED%20staat%20voor%20Verbetering%20Landbouwgronden,en%20de%20Dollarddijk%20te%20versterken.
Interbestuurlijk programma VLOED: Besluitvorming over verdere opschaling VLOED (voortdurend)	Waterveiligheid, wateroverlast; Klimaatadaptatie/WBS	loopt	https://www.provinciegroningen.nl/projecten/project-vloed/#:~:text=VLOED%20staat%20voor%20Verbetering%20Landbouwgronden,en%20de%20Dollarddijk%20te%20versterken.
Samen met de Waterschappen stellen we vast hoe we de STOWA handreiking Zorgplicht Regionale keringen gaan gebruiken voor rapportage	Waterveiligheid	nieuw	https://www.stowa.nl/onderwerpen/waterveiligheid/inspecteren-beheren-en-onderhouden/zorgplicht-regionale-keringen
Opstellen van een beleidskader voor de aanpak van en omgaan met opkomende stoffen zoals PFAS en medicijnresten.	waterkwaliteit	nieuw	https://www.opkomendestoffen.nl/ https://www.hannn.eu/projecten/netwerk-medicijnresten-uit-water-noord-nederland
Samen met de waterschappen verkennen of algemene regels voor drainage en beregening rond natuurgebieden kunnen worden ingesteld .	zoetwaterbeschikbaarheid; klimaatadaptatie/WBS	nieuw	

Herijking van het beleid inzake wateroverlast en verdroging in relatie tot (de transitie van) de landbouw. Doel van een waterrobuuste inrichting is het op zodanige wijze (her)inrichten van een gebied dat deze beter opgewassen is tegen een overschot en een tekort aan water. Is tevens onderdeel in NOVEX en TLG.	zoetwaterbeschikbaarheid; wateroverlast; klimaatadaptatie/WBS	nieuw / processen TLG en NOVEX lopen	
Herijking van het grondwaterbeschermingsbeleid en de regelgeving op basis van het uitgangspunt “beschermen om te blijven”. De provincies en Vewin hebben gezamenlijk een toolkit ontwikkeld die als basis kan dienen om het grondwaterbeschermingsbeleid te herijken.	zoetwaterbeschikbaarheid; waterkwaliteit; klimaatadaptatie	loopt	https://library.wur.nl/WebQuery/hydrotheek/2298900
We brengen in het kader van de TLG in wat de consequenties zijn voor het ruimtelijk beleid als we Groningen uiterlijk in 2050 klimaatbestendig en waterrobuust ingericht willen hebben.	TLG/NPLG; klimaatadaptatie	nieuw / proces TLG loopt	
De kwelders langs de kust zijn van invloed op de waterveiligheid. Er wordt veel onderzoek gedaan naar het golfklimaat in de Waddenzee en de Eems Dollard. Geulen, wadplaten en kwelders zijn bepalend voor de soort golven die de keringen bereiken. Natuurontwikkeling of juist de achteruitgang van vegetaties hebben daarop veel invloed. Met het oog op klimaatsverandering is rekening houden met het positieve effect van natuur op de waterveiligheid belangrijker dan ooit.	Waterveiligheid; klimaatadaptatie	onderzoek loopt	
Samen met gemeenten, waterschappen en de veiligheidsregio onderzoeken we in het kader van meerlaagsveiligheid welke (ruimtelijke) maatregelen genomen moeten worden om de overstroombare gebieden waterrobuust in te richten om schade, letsel en overlast te beperken. O.a. meer urgentie voor waterrobuust bouwen.	Waterveiligheid; klimaatadaptatie	loopt	https://klimaatadaptatienederland.nl/actueel/actueel/nieuws/2022/eindadvies-beleidstafel-wateroverlast-en-hoogwater/

Afkortingen:
GWR = Europese Grondwaterrichtlijn
KRW = Europese Kaderrichtlijn Water
NPLG = Nationaal Programma Landelijk Gebied
ODG = Omgevingsdienst Groningen
TLG = Transitie Landelijk Gebied
WBS = Water en Bodem Sturend